

Siuntion kunnan sivistysosaston
Kestävän kehityksen suunnitelma

*Siuntion kunnan sivistysosaston
Kestävän kehityksen suunnitelma*

1. JOHDANTO	3
2. MITÄ ON KESTÄVÄ KEHITYS?	4
2.1 Ekologisesti kestävä kehitys	5
2.2 Taloudellisesti kestävä kehitys	5
2.3 Sosiaalisesti kestävä kehitys	5
2.4 Kulttuurisesti kestävä kehitys	5
3. SIUNTION KUNNAN SIVISTYSOSASTON TULOSALUEET JA KESTÄVÄ KEHITYS	6
3.1 Yleisesti	6
3.2 Kestävä kehitys varhaiskasvatuksen tulosalueella	6
3.3 Kestävä kehitys opetuksen tulosalueella	7
3.4 Kestävä kehitys vapaan sivistystyön tulosalueella	8
3.5 Kestävä kehitys sivistystoimiston tulosyksikössä	8
4. KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINTA	9
4.1 Askel kerralla kohti kestävä kehitystä	9
4.1.1 Suunnittelu	9
4.1.2 Toteutus	9
4.1.3 Seuranta, arviointi ja kehittäminen	10
4.2 Keken eri ulottuvuudet ja esimerkkejä mahdollisesta toiminnasta	10
4.2.1 Ekologisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:	10
4.2.2 Taloudellisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:	11
4.2.3 Sosiaalisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:	11
4.2.4 Kulttuurisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:	11
5. LÄHTEET	11

1. JOHDANTO

YK:n kestävän kehityksen vuosikymmenen (2005–2015) tavoitteena on, että kaikilla suomalaisilla oppilaitoksilla on vuoteen 2014 mennessä oma kestävän kehityksen toimintaohjelma.

Suomen perustuslain (6 §) mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lasten ja nuorten osallistumiseen ja kuulemiseen heitä koskevissa asioissa velvoittavat myös esimerkiksi YK:n Lasten oikeuksien sopimus (12. artikla) ja nuorisolaki (8 §). Suomen perustuslain (20 §) mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.

Opetushallituksen julkaisu ”Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2006–2014 ” esittää tavoitteeksi, että kaikilla kouluilla on oma kestävän kehityksen ohjelma vuoteen 2010 mennessä. Strategiassa todetaan että kasvatusta ja opetus ovat keskeisessä asemassa kun pyritään muuttamaan ihmiskunnan toimintaa kestävästi suuntaan. Kasvatusta ja koulutusta tehtävä on huolehtia, että kaikenikäisten kansalaisten tiedot, taidot, valmiudet ja näkemykset mahdollistaa kestävästi ja oikeudenmukaisen tulevaisuuden rakentamisen ja että kansalaiset sitoutuvat kestävästi elämäntapaan.

Kestävän kehityksen kasvatukselle ja koulutukselle on valtakunnallisesti määritellyt tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa että esiopetuksen- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa. Nämä perusteet velvoittavat varhaiskasvatusta ja perusopetusta sisällyttämään ympäristöasiat kasvatukseensa ja opetukseensa ja ottamaan kestävästi kehityksen huomioon kaikessa toiminnassa.

Siuntion kunnalle laadittiin uusi strategia vuoden 2010 aikana. Strategia rakentuu neljästä eri osasta;

- A. Visio 2030;
Siuntio on luonnonläheinen, elinympäristöltään turvallinen elävästi kaksikielinen kunta metropolialueen äärellä. Se tarjoaa asukkailleen, henkilöstölleen ja yrityksille kestävästi ja laadukkaan asuin- ja toimintaympäristön.
- B. Arvot ja arvostukset;
  - 1. Kestävä kehitys ja vastuullisuus
  - 2. Suvaitsevaisuus ja turvallisuus
  - 3. Kumppanuus ja asukaslähtöisyys
- C. Strategiset tavoitteet 2010–2012;
  - 1. Kunnan toiminta on taloudellisesti, toiminnallisesti ja vaikuttavuudeltaan kestävästi pohjalla ja noudattaa hyväksytyä talouden tasapainotusohjelmaa. Kunnan toimintaedellytykset turvataan suunnitelmallisella ja järkevästi

Siuntion kunnan sivistysosaston Kestävän kehityksen suunnitelma

taloudenpidolla.

2. Kunnan palveluprosessit tuottavat halutut vaikutukset ja ovat taloudellisesti ja toiminnallisesti tehokkaita. Kunta huolehtii laadukkaiden peruspalveluiden järjestämisestä, ennakoiden palvelu- sekä infrastruktuuritarpeet. Kunta osallistuu

aktiivisesti seudulliseen yhteistyöhön ja tekee yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa silloin kun se tuottaa lisäarvoa.

3. Kunta suunnittelee yhdyskuntarakennettaan kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti ottaen huomioon ympäristön hyvinvoinnin. Hallitusti kasvava asutus ohjataan olemassa olevan palveluverkoston läheisyyteen.

4. Kunta vastuullisena työnantajana edistää henkilöstönsä työhyvinvointia sekä henkilökunnan osaamisen kokonaisvaltaista huomioimista ja kehittämistä.

D. Toiminnalliset tavoitteet;

Toiminnalliset tavoitteet ovat vuosittain päätettävät konkreettiset toimenpiteet kunkin strategisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Sivistysosasto on vuodeksi 2011 esittänyt kunnanvaltuustolle, että 3.strategisen tavoitteen konkreettiseksi tavoitteeksi sivistysosasto laatii kestävän kehityksen suunnitelma joka kattaa sivistysosaston kaikki tulosalueet (opetuksen-, varhaiskasvatuksen- ja vapaan sivistystyön tulosalueet) sekä sivistystoimiston tulosityksikön.

2. MITÄ ON KESTÄVÄ KEHITYS?

Kestävä kehitys (keke) on monimutkainen käsite jolle ei ole olemassa yhtä, yleisesti hyväksyttyä määritelmää.

Yleisesti käytetty määritelmä on Suomen kestävän kehityksen toimikunnan vuonna 2004 määritelmä: Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet.

Toisin sanottuna keke on valinta paremman ympäristön puolesta jonka tavoitteena on yksilöiden ja yhteisöjen toiminnan muuttamista ja sovittamista luonnon reunaehtoihin. Toteutuakseen se edellyttää jokaisen vastuuta ympäristöstään. Yleensä kekeen liitetään neljä ulottuvuutta: ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys.

2.1 Ekologisesti kestävä kehitys

Ekologisen kestävyuden haasteisiin kuuluvat ilmastomuutoksen hidastaminen, biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemin turvaaminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Ekologisen kestävyuden kannalta keskeistä on varovaisuusperiaatteen noudattaminen. Kansallisten toimien lisäksi kansainvälinen yhteistyö on keskeisessä asemassa pyrittäessä ekologiseen kestävyteen.

2.2 Taloudellisesti kestävä kehitys

Taloudellinen kestävä kehitys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka perustuu pitkän aikavälin säästäväisyyteen ja luonnonvarojen suojelemiseen. Taloudellisesti kestävä kehitys edellyttää, että tavaroita ja palveluja tuotetaan niin, että ympäristöä rasitetaan nykyistä vähemmän.

Siuntion kunta on osallistunut KuntaJälki2010 -projektiin, jonka seurauksena määritettiin siuntiolaisen keskimääräinen ekologinen jalanjälki. Ekologisella jalanjäljellä arvioidaan luonnonvarojen käytön ja päästöjen vaikutusta elolliseen luontoon ja se kuvaa globaalihehtaareina kuinka paljon maa- ja vesialueita tarvitaan kulutuksemme tyydyttämiseen käytettyjen uusiutuvien luonnonresurssien tuottamiseen ja kulutukseen liittyneiden hiilioksidipäästöjen sitomiseen. KuntaJälki2010 -projektiin osallistuneiden 23 kunnan joukossa siuntiolaisilla oli toiseksi suurin ekologinen jalanjälki (7,46 gha). Siuntiolaisen ekologinen jalanjälki on 21% keskimääräistä suurempi. Siuntiolaisen jalanjälki muodostuu seuraavista osa-alueista: ravinto 45%, tavarat ja palvelut 27%, asuminen 18%, rakentaminen 7% ja liikkuminen 3%. Siuntion suurta tulosta selittää osin maaseudun harva asutus.

2.3 Sosiaalisesti kestävä kehitys

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävydessä keskeistä on siirtää hyvinvoinnin edellytyksiä sukupolvelta toiselle. Haasteena on vähentää työttömyyttä, syrjäytymistä ja sosiaalisten erojen kasvua.

2.4 Kulttuurisesti kestävä kehitys

Kulttuuriseen kestävyteen kuuluu vahvistaa erilaisten kulttuuristen ryhmien identiteettiä ja elinvoimaisuutta. Tähän voidaan vaikuttaa vaalimalla alueellisia ominaispiirteitä, kuten kansanperinnettä, maisemaa ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja elinympäristöjä. Maamme luonto metsineen ja vesistöineen on kulttuurihistoriallisesti keskeinen osa identiteettiämme. Meillä on myös ainutlaatuinen mahdollisuus nauttia jokamiehen oikeuksiin perustuen luonnosta ja sen antimista.

3. SIUNTION KUNNAN SIVISTYSOSASTON TULOSALUEET JA KESTÄVÄ KEHITYS

3.1 Yleisesti

Kestävän kehityksen huomioonottaminen sivistysosaston eri yksiköissä on hyvin vaihtelevaa. Sivistysosaston toimialue on laaja ja sisältää sivistystoimiston, päivähoidon, esiopetuksen, perhepäivähoidon, iltapäivätoiminnan, koulut, kirjaston, nuorisotilan ja palloiluhallin. Pisimmälle kehitystä on viety Sjundeå svenska skolassa, joka vuodesta 2002 on osallistunut Vihreä lippu kestävän kehityksen ohjelmaan. Tunnustuksena työstään koulu on vuodesta 2003 lähtien vuosittain saanut toimivan vihreän lipun käyttöoikeuden.

Vihreä lippu on osa kansainvälistä Eco-Schools -ohjelmaa, joka toimii lähes kaikissa Euroopan maissa ja on laajenemassa muihin maanosiin. YK:n ympäristöohjelma UNEP suosittelee Vihreää lippua. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry on kehittänyt Vihreä lippu -ohjelmaan omaan päivähoito- ja koulujärjestelmäämme sopivat toimintatavat ja materiaalit. Lisäksi Vihreä lippu on kansainvälinen kasvatusalan ympäristömerkki.

3.2 Kestävä kehitys varhaiskasvatuksen tulosalueella

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota monipuolisia varhaiskasvatuspalveluja siuntiolaisten perheiden tarpeiden ja toiveiden mukaan. Siuntiossa varhaiskasvatuspalveluja tuotetaan perhepäiväkodeissa, päiväkodeissa ja esiopetusryhmissä. Koululaisten iltapäivätoiminta on myös osa varhaiskasvatuspalvelua

Varhaiskasvatus on pienten lasten elämänpiirissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kun lapsi voi hyvin, hänellä on mahdollisimman hyvät kasvun, oppimisen ja kehittymisen edellytykset. Lasta tulee arvostaa ja hänet tulee hyväksyä omana itsenään. Lapsen itsetunnon kehittymiseen vaikuttaa, että häntä kuunnellaan ja kunnioitetaan, sekä huomioidaan erilaiset perheet ja kulttuuritaustat.

Lapselle ominaisten toimintamuotojen, kuten leikin, liikkumisen, taiteellisuuden ja tutkimisen, tukeminen antaa lapselle kokonaisvaltaista ymmärrystä omasta itsestä ja elämästä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005).

Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Eheyttävä opetus muotoutuu kokonaisuuksista, jotka liittyvät toisaalta lapsen elämänpiiriin ja toisaalta lapsen

maailmankuvaa laajentaviin ja jäsentäviin sisältöihin. Teemakokonaisuuksien valinnassa pyritään löytämään lapsille merkitykselliset asiat siten, että otetaan heidät mukaan teemojen suunnitteluun. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010.)

Siuntion kunnan sivistysosaston Kestävän kehityksen suunnitelma

Kestävän kehityksen teemat ovat monipuolisia. Niitä voidaan sisällyttää varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisiin orientaatioihin ja esiopetussuunnitelman sisältöalueisiin. Kestävän kehityksen teemat nivoutuvat arjen asioihin. Arjessa ja lähellä on lasten maailma, ja kaikkia elämän taitoja voi harjoitella ja oppia arjen toiminnoissa sekä lähiympäristöön tutustuttaessa. Kokemukset, elämykset ja opitut asiat nivoutuvat jokaisen omaan elämään..

Varhaiskasvatuksen keke-työllä on merkittävä rooli vastuulliseksi ympäristökansalaiseksi kasvamisessa ja kasvattamisessa. Varhaiskasvattaja luo lapselle mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa, ja siksi varhaiskasvattajan tulee tuntea kestävän kehityksen periaatteet. Kestävän kehityksen periaatteiden tulee sisältyä varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmiin ja näkyä arjen toiminnan toteutuksessa. Kekeä otetaan huomioon kaikissa varhaiskasvatuksen toiminnoissa ja lapsilla tulee olla mahdollisuus oppia ympäristöä säästäviä ja suojelevia elämäntapoja, sillä niitä taitoja he tulevat tarvitsemaan tulevaisuudessa. Tekemällä, kokemalla ja seuraamalla lapset kasvavat luontevasti kestävän kehityksen mukaiseen ympäristöaatteeseen. Kun lapset nähdään osaavina ja arvokkaina toimijoina he kokevat tulevansa vakavasti otetuiksi ja kuulluiksi – he kokevat osaavansa ja haluavat olla mukana sekä kantaa vastuuta. Erityisesti pienten lasten näkökulmasta kestävä kehitys tarkoittaa hyvin konkreettisia asioita, kuten kavereista huolehtimista, lähiympäristön tutkimista ja kestävämpien arkikäytäntöjen oppimista. Huoltajia informoidaan päivähoiton ympäristöaatteesta. Keke-työllä voidaan parantaa päivähoitoyhteisön hyvinvointia, yhteisöllisyyttä, viihtyisyyttä ja turvallisuutta

3.3 Kestävä kehitys opetuksen tulosalueella

Kansallisella tasolla kouluja velvoittaa kestävän kehityksen kasvatuksen strategia. Sen mukaan kaikilla koulutusorganisaatioilla on kestävän kehityksen toimintaohjelma vuoteen 2010 mennessä.

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Opetussuunnitelman perusteissa oppilaiden osallisuus ja kestävä kehitys on otettu mukaan myös aihekokonaisuuksina, joita tulee käsitellä kullekin ikäryhmälle sopivalla tavalla ja kunkin oppiaineen omasta näkökulmasta. Kestävän kehityksen teemojen tarkastelu eri oppiaineiden näkökulmista auttaa oppilaita hahmottamaan luonnon, talouden ja yhteiskunnan toimintaa ja vuorovaikutussuhteita. Samalla kasvaa ymmärrys yhteistyön merkityksestä keke-kysymysten ratkaisemisessa. Tavoitteellisella keke-työllä koulussa täytetään opetussuunnitelman perusteiden asettamat vaatimukset kestävän kehityksen kasvatukselle ja oppilaiden osallistumiselle.

Koulujen tehtävänä on tukea lasten ja nuorten kasvua kestävään elämäntapaan. Ympäristöstä ja toisista ihmisistä vastuuta kantavat kansalaiset osaavat ottaa kestävän kehityksen huomioon arjen valinnoissaan ja työssään. Kestävä kehitys ei ole ylimääräinen asia, vaan koulun arjen olennainen osa, jonka kuuluu näkyä sekä opetuksessa että koko

Siuntion kunnan sivistysosaston Kestävän kehityksen suunnitelma

toimintakulttuurissa. Kestävän kehityksen ohjelma on työväline, jonka avulla kestävän elämäntavan oppimisesta tehdään suunnitelmallinen osa koulun toimintaa. Kestävän elämäntavan oppiminen koulussa vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Keke-työn avulla säästetään vettä, energiaa ja luonnonvaroja heti ja tulevaisuudessa. Samalla säästetään

usein rahaa. Keke-työllä voidaan myös parantaa koulu yhteisön hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta. Vauhtiin pyörähdettyään keke-työ on parhaimmillaan kokonaisvaltaista, innostavaa ja yhteishenkeä lisäävää. Lisäksi se voi tuoda mukanaan liudan uusia oppimisympäristöjä ja -menetelmiä.

Kestävällä kehityksellä on näkyvä asema opetussuunnitelmien perusteiden (2004) arvopohjan kuvauksessa. Keke liittyy myös kaikkiin opetussuunnitelman perusteiden aihekokonaisuuksiin ja oppiaineisiin. Kun keke-työ kytketään opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen ja sitä käsitellään käytännönläheisesti eri oppiaineiden näkökulmista, opittu ei jää irralliseksi, vaan sille alkaa löytyä liitoskohtia jokaisen omasta elämästä.

Monipuolisissa kokonaisuuksissa ajattelun taidot ja kokonaisuuksien ymmärtäminen kehittyvät. Teemasta ja oppiaineesta riippumatta opetuksessa korostetaan toiminnallisuutta, kokemuksellisuutta ja elämyksellisyyttä erilaisissa oppimisympäristöissä. Myös ympäristöherkkyyden ja -tietoisuuden kehittäminen, omilla valinnoilla vaikuttaminen sekä vastuun kantaminen kannattaa huomioida opetusta suunniteltaessa.

3.4 Kestävä kehitys vapaan sivistystyön tulosalueella

Vapaan sivistystyön tulosalue kattaa nuorisotoimen, liikunta-, kulttuuri-, kirjasto- ja vapaa-aikatoimen. Palveluja kohdennetaan kaikille kuntalaisille, jolloin vapaan sivistystyön tulosalueen on mahdollisuus levittää tietoisuutta kestävän kehityksen ajattelumallista, oman tietoisuuden kasvattamisen lisäksi, myös laajasti kuntalaisille. Kirjasto rakennuksena tarjoaa selkeät raamit, kuten myös nuorisotoimen osalta nuorisotila, joissa molemmissa on henkilökunta paikalla palveluja tarjottaessa. Oman haasteensa asettaa liikunta- ja kulttuuritoimen osalta se, että niiden tiloissa ei ole henkilökuntaa aktiivisesti läsnä. Lisäksi on kyettävä huomioimaan kestävän kehityksen periaatteet ulkoalueilla, kuten esimerkiksi urheilukentällä. Näin ollen tämän tulosalueen näkökulmasta keskeistä on oman henkilökunnan ja sen myötä asiakkaiden tietoisuus kestävän kehityksen periaatteista.

3.5 Kestävä kehitys sivistystoimiston tuloksikössä

Sivistyslautakunnan jäsenet ovat ilmoittaneet vastaanottavansa esityslistan kaikkine liitteineen sähköpostitse. Sivistystoimiston tuloksikökö kattaa sivistysosaston hallinnon, joukkoliikenteen, logistiikan, koulukuljetukset, yhteiset koulut sekä kasvatuksen ja opetuksen tuloksikökö.

4. KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINTA

Kestävän kehityksen suunnitelman tarkoituksena on, että keke-työtä tehdään ja kehitellään yksikkökohtaisesti, askel kerrallaan, lähtökohtana yksikön nykytila ja tavoitteena muutos parempaan. Henkilökunnan tietoisuuden ja asenteiden lisääminen on keken kannalta kaikkein tärkeintä.

Yhtenä haasteena on myös yhteistyötahojen ja ulkopuolisten tahojen sitouttaminen/osallistuminen keke-työhön. Arvokeskustelun käyminen päättäjien, huoltajien ja kuntalaisten kanssa on tärkeää – miksi sivistysosaston toiminnassa korostetaan kestävän kehityksen näkökulmaa? Sivistysosaston kannattaa ottaa huoltajien, kuntalaisten ja päättäjien osaaminen aktiivisesti käyttöön keke-työtä suunniteltaessa, sillä heillä voi olla vankkaa osaamista ja luovia ideoita keke-työn kehittämiseen. Lisäksi keskustelun laajentaminen kunnan organisaation ulkopuolelle voi myös edesauttaa kuntalaisten omaa keke aktiivisuutta.

4.1 Askel kerralla kohti kestävästä kehitystä

4.1.1 Suunnittelu

Sivistyslautakunnan hyväksyttyä ”Siuntion kunnan sivistysosaston kestävä kehityksen suunnitelma” tärkeä osa suunnitteluvaiheesta on valmis. Suunnitelmassa on kuvattu organisaation rakenne ja resurssit, lakisääteiset vaatimukset sekä toiminnan arvot. Keväällä 2011 perustetaan koko sivistysosastoa kattava Keke-työryhmä, johon kuuluu yksi tai kaksi edustajaa joka tulosalueelta. Työryhmän tehtävänä on päättää tulevan toiminnan kannalta keskeisistä asioista;

- o valitsee seuraavan toimintakauden yhteisen teeman,
- o valmistelee yksiköissä käytettävän kartoituksen nykytilanteesta ja loppukartoituksen
- o järjestää teemakohtaista koulutusta
- o miten toimintaa arvioidaan ja koska siitä raportoidaan.

Esimerkkejä mahdollisista teemoista: energian säästäminen, veden säästäminen, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä kulutus, kestävät ruokavalinnat, lähiympäristö, vaikuttaminen, turvallisuus, yhteisöllisyys, luontosuhde ja luonnossa oppiminen, kulttuuriperintö ja monikulttuurisuus.

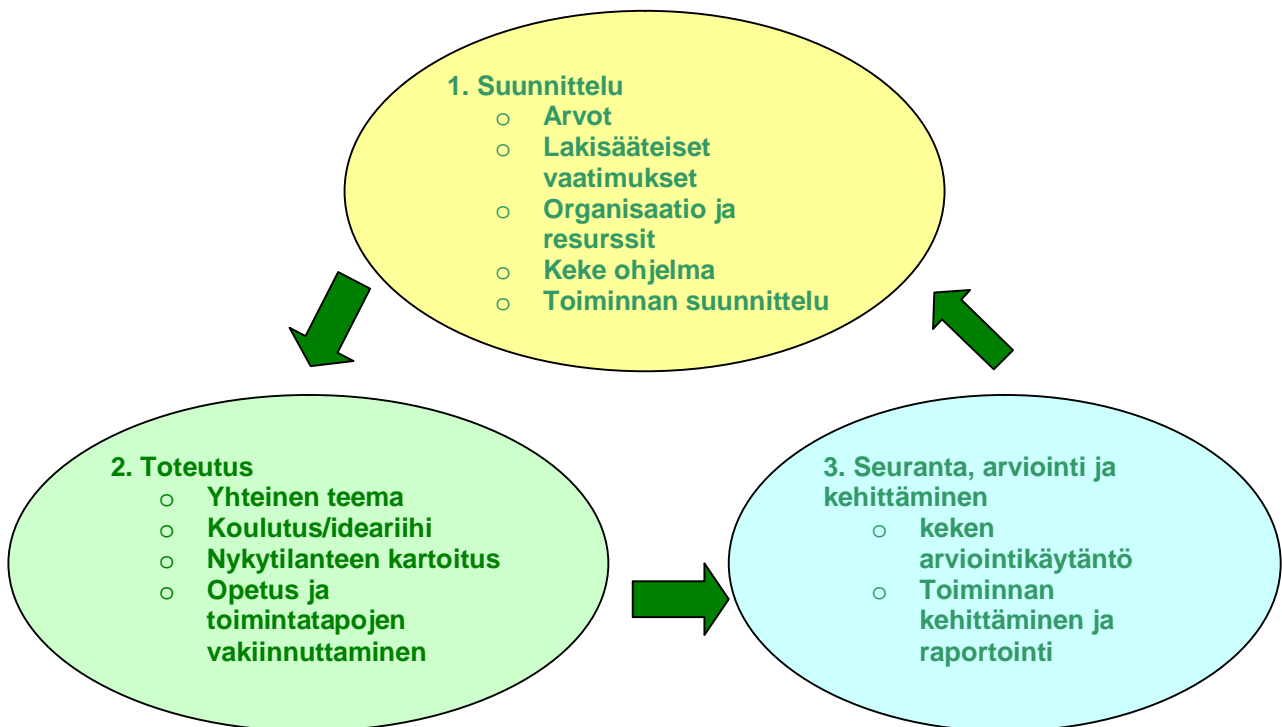
4.1.2 Toteutus

Yksiköissä perustetaan omat keke-ryhmät. Päiväkodeissa, esiopetuksessa, iltapäiväkerhoissa, kouluissa ja nuorisotoimissa keke-ryhmissä tulee olla myös lasten, oppilaiden tai nuorten edustajia. Yksikkökohtaiset keke-ryhmät huolehtivat kartoituksesta, valitsevat kartoituksen tulosten perusteella kehittämiskohteet ja laativat toimintasuunnitelman ja koko yksikkö toimii sen mukaan.

4.1.3 Seuranta, arviointi ja kehittäminen

Toimintakauden aikana totutetaan pienimuotoisia yksikkökohtaisia väliarviointeja ja toimintakauden puolessavälissä tilaraportointi. Toimintakauden lopussa suoritetaan yksikkökohtainen loppukartoitus, arviointi ja raportointi sekä yhteinen koko osastoa kattava arviointi.

4.2 Keken eri ulottuvuudet ja esimerkkejä sisällöstä

Kestävän kehityksen edistäminen on siis tekoja ja valintoja, joiden vaikutukset voidaan nähdä ekologisiksi, taloudellisiksi, sosiaalisiksi tai kulttuurisiksi ulottuvuuksiksi, Alla on listattu esimerikinomaisesti eri valintoja ja tekoja, joiden avulla Kekeä voidaan viedä eteenpäin eri ulottuvuudet huomioiden. Listauksen ei ole tarkoitus olla tyhjentävä vaan johdattava ja ajatuksia herättävä.

4.2.1 Ekologisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:

- materiaalien, energian ja veden säästö
- ympäristöystävälliset hankinnat, uudelleenkäyttö
- kierrätys ja lajittelu
- säästävät ja vähäpäästöiset liikkumistavat
- turvallisuus vaarallisten aineiden käsittelyssä ja varastoinnissa.

4.2.2 Taloudellisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:

- materiaalien ja energian kulutuksen vähentäminen
- tavaroiden uudelleenkäyttö, jakaminen, vuokraaminen tai lainaaminen
- jätteiden lajittelu ja kierrätys
- ympäristöystävällisten tai Reilun kaupan tuotteiden hankkiminen
- kuljetusten tarkoituksenmukaiset järjestelyt
- rakennusten korjaukset ja kunnossapito, tilojen monikäyttö

4.2.3 Sosiaalisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:

- työympäristön turvallisuus, terveellisyys, viihtyisyys ja esteettömyys
- henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi, terveys, jaksaminen ja tasa-arvoinen kohtelu
- eettiset, turvalliset ja terveelliset hankinnat
- syrjäytymisen, syrjinnän, fyysisen ja psyykkisen väkivallan ehkäisy
- avoimuus, yhteistoiminta ja osallistumisen mahdollisuudet
- verkottuminen ympäröivään yhteiskuntaan
- pitkäaikainen jatkuva hoitopaikka samalla hoitajalla

4.2.4 Kulttuurisesti kestävä kehitys voi käytännössä olla:

- paikallisten kulttuuristen perinteiden ja tapojen vaaliminen
- kulttuuriympäristön säilyttäminen
- monikulttuurisuus, kulttuuristen vähemmistöryhmien huomioiminen

Ei yksi ihminen pysty pelastamaan maailmaa! Osaanko minä toimia oikein?

Kaikilla ratkaisuillamme on vaikutuksia maailmaan ympärillämme ja siksi on erittäin tärkeää että, teemme yhdessä työtä kaikilla tasoilla: kodeissa ja kouluissa, kunnissa ja yrityksissä, kansallisesti ja kansainvälisesti. Kestävään kehitykseen johtavat toimintatavat eivät ole vaativia, mutta uusien toimintatapojen oppiminen vaatii harjoittelua. Kaikkea ei kannata yrittää tehdä kerralla eikä kaikkea osaa heti.

Non scholae, sed vitae discimus.

5.LÄHTEET

Annukka Luomi, Johanna Paananen, Katja Viberg, Laura Virta: (2010): *Keke koulussa. Kestävän kehityksen opas*. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy 4V.

Annukka Luomi, Johanna Paananen, Katja Viberg, Laura Virta (2010) *Keke päiväkodissa. Kestävän kehityksen opas*. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy 4V.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:6. (2006): *Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2006–2014*. Yliopistopaino.

Opetushallitus: *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010*.

Opetushallitus: *Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2011*.

Opetushallitus: *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/73

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Internet:

Natur och miljö, Grön flagg: http://www.naturochmiljo.fi/sve/barn_och unga/gron_flagg/

Opetushallituksen kestävän kehityksen verkkopalvelu: <http://www.edu.fi/teemat/keke/>

Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu: www.ymparisto.fi

WWF: <http://wwf.fi/maapallomme/vaikuta/ymparistokasvatus/naturewatch/>